

Ako je učiteljica tako vprežena, mislite, da to koristi pouku ženskih ročnih del?

Ko ona vidi, kako se omalovažuje gospodarsko tako važen predmet, da mora pouk opravljati še le po svoji vsakdanji nalogi, izgubi veselje, izgubi smisel za važnost tega pouka — in uspehi so taki kot smo jih imeli in jih še imamo.

Zato rečem, pouk v ženskih ročnih delih se mora reformirati, a želeči bi bilo, na malo drug način, kot se ga je začelo.

M. G.

Kako postopaj učitelj pri zemljepisnem pouku.

Minula je noč robstva, — sije nam prvo jutranje solnce, — solnce toliko zelenje svobode.

Padel je raz nas prisiljen robski jopič, odpadle so verige in okovi, iz tuje hiše smo prišli pod svoj lastni krov... Iz hlapcev smo postali gospodarji.

Pred 1918. letom smo prisiljeni po zapovedih naših švabskih gospodarjev povečavali v šoli švabsko - madjarski dom, zgrajen po raznih spekulativnih žetitvah Habsburgovcev, a zgrajen nam Slovanom za ječo, in povzdigovali smo nehoti v deveta nebesa Madjare in Švabe, peli slavo trinogom: »Bog ohrani...«, dajali imetje in življenje in zraven umirali in izumirali, kot tako nazvani »Windische Hunde«, za obstoj in povečanje suženjske naše ječe — prominule Avstro-Ogrske.

Grenak je bil ta švabski kruh. Zalostni spomini, a istiniti, zapisani z našo boljo in z našo krvjo v knjigo zgodovine našega naroda.

Težko je slepcu, ko zadobi luč sveta, tavajočemu po temni noči od rojstva, da uvidi resnico belega dne, dokler se mu ne privadi oko na čist sijaj solčnih žarkov.

Težko je hlapcu, ki je od mladih let služil svojemu gospodarju kot stroj brez volje, prijeli sam vojke v roke in voditi sebe po potih svobodnega življenja.

In ta tisočletni hlapec — Slovenec je postal čez noč svoboden gospodar v svojem domu.

Naš Beograd, ono junaško sokolovo gnezdo, iz katerega je nikla svoboda, zre z zaupajočim okom na nas.

Na naših ramenih stoni velika stavba kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Izročena nam je popolnoma mladina — nada in cvet jugoslovenskega naroda. Veliko je to zaupanje države do učiteljstva, zato je tudi velika naloga, ki jo ima izpolniti učiteljstvo.

Naša sveta dolžnost je, da se svoje naloge zavedamo, da otresemo zadnji švabsko-madjarski prah raz sebe in da se ne čutimo več kot hlapci tujcev, ampak kot svobodni državljani v svobodnem, lastnem domu.

Kot svobodni državljani ne bomo čakali, kdaj nas šikne bič gospodarja ter nas opozori na dolžnosti dela, ampak bomo sami sebe, s svojo lastno voljo vzpodbudili na dolžno delo, saj veljajo v prvi vrsti nam Simon Gregorčičeve besede: »Ne samo kar veleva stan, kar more, moč je storiti dolžan«.

Zal, da naš pokrovitelj in smelo reče naš najskrenejši prijatelj šolstva minister prosvete Pribičević v svoji poslanici z dne 18. aprila 1921. leta, torej tri leta po ujedinenju omenja:

»Primito sam, da se u mnogim školama, kako osnovnim tako i srednjim i stručnim ne poklanja dovolne pažnje vaspitanju šolske omladine u nacionalnom pravcu«.

U nekima se ne predaju ni elementarne stvari iz zemljepisa šire otačbine i narodne istorije, te nam tako deca, ma da

ženil, saj nisem tepec. Ljubezen mora imeti haljo, ki se ji pravi dota. Priženil bom najmanj štiri tisoč, ni vrag! Sezidam si majhno vilo. S tolikim denarjem se že lahko zida. Pa bom imel svoj udoben dom, čisto po svojih mislih in željah: tri sobe, kabinet, kopalnico, kuhinjo in pritlikline, pa še čeden košček vrta... E, drzi načrti. — Štirisoč kron, kakšen denar! Zavrtelo se mi je v glavi ob misli, da bi moral garati za tako premoženje celih pet let. In bi ne smel ves ta čas ne jesti, ne piti, ne pušiti... Človek brez sleherne potrebe, budalost! Nikoli ne boš imel štirih tisočakov v rokah. Tudi priženil jih ne boš, preneroden si, prebojazljiv in pregrad. Že zdaj se ti dela pleša... Nikoli, nikoli! Pusti svoje čenče!

Pred štirinajstimi leti bi me bil lahko metal sam sveti prorok Danijel ob najtrši zid in mlatil po meni z drentovko, pa bi mu ne verjel, da bom odšel ženi ta mesec 4000 kron samo za golo življenje in da mi pojde trda še za tobak, 4000 — nekoč plaha nada še za devetimi zidom

godinama posečuju školu izlaze iz nje ne iznoseči ni najnužnjeje znanje iz poznavanja svoje proširene otačbine i zajedničke istorije« itd.

Iz te poslanice se vidi mož, ki se čuti iz cele svoje duše Jugoslovena.

Zal pa, da ta poslanica ministra prosvete ni mogoče kakšen pohvalen dekret za učiteljstvo, ampak baš nasprotno, — to je grajalno pismo.

Povzročili so to poslanico, po treh letih svobode oni brezbržižneži in protidržavni elementi med učiteljstvom, ki se za vse drugo brigajo, samo ne za vzgojo mladine v duhu narodnega edinstva.

Taki učitelji ne spadajo v jugoslovensko šolo k jugoslovenski deci.

Člen 16. naše ustave izrecno zahteva, da se mladina vzgaja v duhu državljanske zavednosti in narodnega edinstva.

Ta smoter dosežemo le potem zemljepisja in zgodovine, vsled tega sta ta dva predmeta eminentne važnosti pri vzgoji mladine.

(Dalie prih.)

Iz Jugoslavije.

— Zastopnik slovenskega učiteljstva v Glav. Prosv. Svetu v Beogradu tov. Pavel Fleré poroča o sledečih važnih izprehembah v načrtu šolskega zakona: **Solski nadzorniki.** Minister prosvete lahko imenuje za šolskega nadzornika onega učitelja osnovne šole, ki ima 15 let službe in se je odlikoval s pedagoškim delom — tak stalni nadzornik postane lahko tudi oblasni inšpektor. — **Stalnost učiteljstva** je osigurana. — **Mesni skol. odbori** se ne dajo odpraviti, ker so razen našega delegata vsi za nje, a preurejeni so tako, da je upravitelj predsednik, kjer tega ni, predstojnik pol. obč. in učitelj poslovođa. — **Stanje učiteljstva** je v obče ugodno osigurano. Anketa najbrže pred koncem tega meseca ne bo končala še svojega dela.

— **Dopisniku »Našega Glasa« z dne 9. II. št. 6., str. 4** odgovarjamo sledeče: (Dopis.) ni taktno, tem manj častno javno napadati učiteljstvo, ki je nameščeno po pisarnah okraj. šol. svetov. To zamore storiti le lajki šolstva, ki živi od danes do jutri, a globlje ne sega njegovo obzorje. Utemeljimo stvarno: Šola do 1.1920 in danes. Kdor je okušal, videl in sam deloval v prejšnji nazadnjaški dobi ter danes, ko je svoboda pouka dana v roke učiteljstvu, zamore edino le soditi o uspešnem delovanju okr. šol. svetov, in nihče drugi. Delo, ki ga izvršujejo dandanes pisarne okr. šol. svetov ni kar tako malenkostno, enostavno-prozaično, kot si ga predstavlja dopisnik N. Gl., da bi ga zamogla opravljati kaka oficijantka. To delo zamore izvrševati poleg nadzornika, od katerega se zahteva natančno, strogo, duhapolno delovanje v moderno napredni smeri, le enako naobražen človek, učitelj(ica), ki pozna ustroj šolstva, njega delovanje, napredek od A do X. — Vsaka stroka zahteva v svojem področju svojih ljudi, le šola naj bi bila tudi v bodoče mačeha, skrupulo različnih elementov, ki so vse drugo, samo šolniki ne. — In kako učiteljstvo deluje pretežno po pisarnah okr. šol. svetov? **Ono učiteljstvo, ki si je nakopalo v trudapoini službeni dobi neozdravljivo bolezen, vsled katere je za pouk nezmožno.** Res, demokratična načela mora imeti dopisnik, ko hoče nadomestiti »drage« učiteljske moči s »cenejšimi«. Kako si tolmachi dopisnik primeru »drag« učitelj in »cenejša« oficijantka? Če ne more živeti učitelj s to »sijajno plačo«, kako naj opravlja nezmožna oficijantka isto delo za cenejšo ceno? To ni logično, ne človeško, ne demokratično. Pretežna večina učitelj-

devetkrat potuhnjena, danes banalna realnost. Takrat bi se klanjal do samih tal visokim ničlam, poln spoštovanja in občudovanja, zakaj vilo bi zidal: tri sobe in kabinet... Zdaj sem zadovoljen, da ni žena zahtevala več. »K sreči ima februar samo 28 dni.« To se pravi, da bo treba za marec... Ne, ne, tega še ne maram misliti!...

† Anton Hren.

Dne 1. februarja t. l. smo položili k večnemu počitku v Mariboru v 77. letu starosti umrlega prezasluzenega vpokojenega nadučitelja g. Antona Hrena.

Rojen v Gornjemgradu dne 21. junija 1845 iz znane narodne obitelji, po domače »pri Joškovih«, se je posvetil po dokončanih predhodnih študijah učiteljskemu stanu ter prehodil zrednostno izkušnjo na učiteljsko v Gradcu leta 1863. Prvo službo je nastopil takoj po prestopu izpitu na Magdalenski šoli v Mariboru, po

stava, ki deluje po šolskih pisarnah, bi morala biti po nauku dopisnika upokojena. Prejemala bi torej pokojnino. Na njih mesta bi morale priti zopet druge »drage« učne moči in poleg vsega tega še v šol. pisarne oficijantke. Kako se strinja to s stedenjem, ki ga hoče izvršiti dopisnik le na rovaš učiteljstva, ki izvršuje svojo naporno službo vestno, taktno, neumorno v šoli in izven nje v procvit in dobrobit naše države.

— **Z ozirom na afero v Zagorju, s katero se bavi »Naprej« smo prejeli sledeče pojasnilo:** V dec. lanskega leta je imel g. Podbevšek govor o Cankarju. Čutili smo se dolžni biti pri tem večeru brez ozira na politično strujo, katerega je priredila. G. Podbevšek je končno namenoma zašel na politiko ter govoril, da se je srbohrvaščina vpeljala v vsako hrbovsko vas in s tem vzgaja učiteljstvo »idijote« in »analfabete«. Gotovo, da učiteljstvo ni moglo molčati, bilo je ogorčeno ter je dalo duška z besedami. — Žandarmerija je o tem zvedela ter tudi učiteljstvo izpraševala. Povedali so iste besede, katere je res govoril. G. Podbevšek se je v Ljubljani na popolnoma drugačen način zagovarjal — zato je bilo učiteljstvo pozvano k okr. glavarju in je bilo še enkrat zaslišano. Gotovo niso radi Podbevška lagali ter tako izpovedali, kakor bi g. Podbevšek hotel. Zaslišanih bi moralo biti enajst učiteljev, vsi ki so bili navzoči pri večeru; a glavar je rekel, da zadostujejo trije. Podpisati so morali svojo izjavo. To naj bi bilo ovadustvo? Najinteresantneje pa je, ker je »Slovenec« prinesel notico o ovadustvu sklicevaje se na »Naprej«. Isti dan je »Slovenec« preje izšel kot »Naprej« — a se je vendar nanj skliceval, pričeni »V Napreju bereimo... Gospod Podbevšek je svoje dosegel — prijel se ga je mali nimbus mučenštva in že sedi v uredništvu »Napreja«. Iz vsega se vidi, da hoče g. Podbevšek polemike, da bi na ta način delali reklamo zanj, kar s »Tremi labudi« ni dosegel. — G. Podbevšek naj le v Ljubljani prireja svoje večere, tam ne bo napravil toliko škode kakor drugje. Tam ga vsi poznajo in vedo, da ga ni smatrati resnim, a drugje kmalu kaj nakvasi, kar je učiteljstvu v škodo in uničuje njega delo.

— **Prerod.** Moj člančič v predzadnji številki »Tovariša« je izzval odmev pri g. Bernotu, ki pojasnjuje v »Napreju« svoje besede o učiteljstvu na shodu za »Prerod« dne 22. januarja in zahteva od mene zaodščeno. Popraviti morem svoje besede samo deloma: Ne prisegam, da je rabil g. B. besedo prangar — četudi mi je ostal ta utis živo v srcu in sicer opravičeno, ker koga napisati javno na črno desko, ni prav nič drugega, kakor pribiti ga na javni prangar. Ponavljam pa, da je rabil g. B. v ostalem prav tiste besede, ki sem jih v Tovarišu ponovil, in ki so me zbolele v imenu vseh mojih tovarišev. In verjemite mi g. Bernot, da je bil utis Vaših ostril besed hud — boleč za učiteljstvo, in da so bile besede zmožne, da postavljajo učiteljstvo v slabo luč. In proti temu se mi je uprla duša in zato ponavljam, da je treba na takih shodih biti previdni, da ne delamo krivice posameznim stanovom in jim ne jemljemo ugleda nepremišljeno. Da se nisem oglasil takoj po tistem govoru — in niti kdo drugi! — k besedi, je bil vzrok ta, da je bila ura pozna in se je zborovanje imelo itak nadaljevati popoldne. Veseli me pa g. Bernotovo zadržilo, da njegov namen ni bil tak in da je bilo samo nesporazumljenje, ako sem jaz smatral njegove besede za demagogijo. Da — morda je na to nesporazumljenje vplivalo posebno še dejstvo, da so bolele ostre besede tembolj, ker so prišle iz ust moža, ki pripada stranki, ki je bila doslej

znejše je služboval v Framu, pri Sv. Trojici v Slov. gor., v Marenbergu, v Šoštanju, kjer se je dne 2. oktobra 1870 poročil s Karolino Schwarzovo iz ugledne rodbine v Šoštanju, ki mu je bila ves čas njegovega življenja ljubezniva in zvesta družica. Iz Šoštanja je šel v Ljubno in iz Ljubnega kot nadučitelj v Fram, pozneje v Št. Janž na Dravskem polju, kjer je učiteljeval do svoje vpokojitve skozi 21 let do 30. septembra 1907. Od tega časa je bival v Mariboru. Pred nekaterimi leti je brezplačno opravljal posle tajnika pri odboru mestnega deškega zavetišča.

Ranjki Hren je bil odličen šolnik, skromen, tih in miren, svojim tovarišem vedno prijazen in postrežljiv, v narodnem oziru značien in trd kot solčavska skala, ki je vse svoje otroke vzgojil v narodno-naprednem duhu. Ob njegovi krsti žalujejo poleg zapuščene vdove še sin in dve hčeri. Daleč naokolu je bila znana njegova in njegovih svojcev prava slovanska gostoljubnost.

vedno šoli in učiteljstvu prijazna. Vzeti hočem tedaj na znanje, da to ni bila demagogija, ampak samo nerodno ozir. o nepravem času izgovorjena kritika. Ponavljam pa z g. Bernotom: »Proč z učiteljem, ki z pijančevanjem podira ugled treznih. Toda taki — vendar silno redki slučajji pa naj se javljajo direktno višjim šolskim oblastvom, ni jih pa treba obravnavati na takih zborovanjih! To škoduje vsemu učiteljskemu stanu, s tem pa tudi vsemu narodu. Ko smo vzeli učiteljstvu ugled, vzeli smo mu tudi zaupanje, s tem pa sponesli tudi vse pogoje za uspešno učiteljevo delovanje med mladino in odraslimi. Črnagoj.

— **Zastopnikom učiteljstva v okrajni šolski svet v krškem okraju** sta bila izvoljena tov. Vinko Berce iz Št. Janža in Leopold Levstik iz Krškega, namestnikoma pa tov. Janko Golob iz Rake in tovarišica Milena Žagarjeva iz Leskovca.

— **Opozarjamo na konec izvajanj** članka »Ženska ročna dela in učiteljice«.

— **Iz seje višjega šolskega sveta** dne 7. februarja. Na dnevnem redu je bilo edino poročilo o načrtu zakona o srednjih šolah. Poročevalec višji šolski nadzornik Wester. Seje sta se udeležila tudi šef oddelka za prosveto in vere dvorni svetnik dr. Fran Skaberne in pa vladni svetnik dr. Janko Bežjak. Po temeljitim poročilu poročevalca se oglašil prvi k besedi šef oddelka za prosveto in vere, ki poudarja važnost meščanskih šol v zvezi s srednjimi šolami. Višji šolski nadzornik dr. Poljanec pa je s prepričevalnimi besedami prav toplo priporočal enotnost nižje srednje šole ter zaključil: ena vzgoja, en narod, ena država. Ravnatelj Voglar se je zavzemal za poglobitev pouka v slovenščini, če hočemo imeti uspehe v latinščini. Ravnatelj dr. Pipenbacher se je zavzemal za učenje klasičnih jezikov na podstavi slovnike metode v slovenščini. Ta metoda pa se mora gojiti že v ljudski šoli, ne pa direktna metoda, ki jo je toplo zagovarjal dr. Poljanec. Kanonik Nadral se ogreva za ohranitev sedanjih tipov. Šef oddelka za socialno politiko Ribnikar se vnema za priklopitev meščanske šole srednji šoli in za enotnost nižje srednje šole. Prof. dr. Medved je zoper enotno nižjo srednjo šolo. Ravnatelj Jelenc želi, da ostane meščanska šola taka, kakršna je dandanes, podlaga in zaključek izobrazbe našemu obrtniku in trgovcu. Poročevalec Wester vztraja pri nazorih in načrtih, ki jih je prejel odsek: za sedanje tipe; realka naj se razširi na osem let. Odsekov predlog ni bil sprejet, namreč da bi se sedanji tipi obdržali. Poljančev predlog za enotno srednjo šolo v celi državi je bil sprejet z 10 glasovi.

— **Tovariše vrtinarje,** ki so dobili naročene podloge, pa niso še poravnali računa, uljudno prosim, da to kmalu store. Založil sem ves znesek za drevesca iz imam dobiti še 3500 K, pri katerih izgubim obresti — pa še na vrednosti denarja, ki mu je vedno manjša. Prosim torej! — Črnagoj.

— **Petdesetletnica.** Dne 9. aprila 1872. sestali smo se v Ljubljani k usposobljenostnem izpitu sledeči učitelji: Bernot, Čampa, Dovar, Franke, Jarc, Kernc, Kilmovce, Kosi, Kovačič, Kregar, Medja, Podobnik, Tavčar, Vajšel in Vodlak. Ako izmed navedenih še kateri živi, naj mi blagovoli to naznaniti pod naslovom: Fran Podobnik, nadučitelj v p. v Mariboru, Koroščeva ulica 7.

— **Disciplinarna zadeva bivšega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika gosp. Karla Simona v Kranju.** O tej nečedni disciplinarni zadevi se je razpravljalo v predzadnjih dveh sejah višjega šolskega sveta. »Slovenec« in »Slovenski učitelj« sta napisala seveda s teh sej poročilo po

A tudi izven šole je bil Hren v kulturnem oziru neumorno delaven. Ustanovil je v Framu in v Št. Janžu prostovoljni požarni brambi, bil je izboren sadjar, v Št. Janžu je lepo uredil šolski vrt in drevesnico, občanom je bil vedno vsestransko dober in previden svetovalec, zato sta ga tudi občini Fram in Št. Janž imenovali v priznanje njegovih zaslug za šolo in občino častnim občanom. Kaj bi našteval še več! Ravnal se je vedno po geslu: »Ne le, kar veleva mu stan, kar more, to moč je storiti dolžan.«

Dragi Tone! Zapustil si nas, zatisnil trudne svoje oči, truplo Tvoje počiva v zemlji domači, katero si tako neizmerno ljubil, izginil si nam izpred oči, a v srcih tovarišev in brezštevilnih učencev in učenek živiš in ostaneš v neizbrisnem spominu.

Zakličem Ti: Počivaj mirno, zlata duša! Snivaj sladki sen in na svidenje v večnem raju — tam nad zvezdami!

Fran Podobnik.